

1955

AZ OKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM SZEMLÉLTETŐ FILMKIRENDELTSÉGE
filmdia sorozatából
42. szám.

J Ó Z S E F A T T I L A
/1905-1935/.

Irodalomtörténeti sorozat: 11.

Készült: 1954. évben.

1. József Attila arcképe.

A kép, a költő hozzátartozói szerint 1933-34-ben készülhetett. József Attila legismertebb képe.

2. A Gát utca 3. sz. alatti ház.

A ferencvárosi ház, amelyben József Attila született 1905 április 11-én.

3. József Attila születési anyakönyvi kivonata.

A születési anyakönyvi kivonatot a IX. kerületi anyakönyvvezetőség állította ki.

4. Családi kép 1908-ból.

A képen édesanyja Pócze Borbála, nővérei Jolán és Eta, valamint maga a költő látható. A költő apja József Áron ez évben hagyta el családját és Romániába utazott. A kép valamelyik ferencvárosi fényképész munkája.

5. Dörmögő.

A költő nagyapja Pócze Imre. Képünk címét a Medvetánc /1934/ c. kötet Dörmögő c. verse alapján választottuk. Képünk amatőr felvétel 1928-ból. Szabadszálláson készült.

6. József Attila anyja Pócze Borbála 1919-ben.

A kép Bőcze Borbálát halála évében ábrázolja. A képen J.A. édesanyja csak 44 éves /1875-ben született/. "Törékeny természet a tőke megtörte" /Anyám, Medvetánc/. Képünk amatőr felvétel, József Jolán fényképezte.

7. Attila és Etus.

A költő fiatalabb nővérével Etussal. A kép valamelyik ferencvárosi fényképésznél készült, 1912 és 1914 között.

8. József Attila első versének kézírata.

A kedves Jocó! megszólítással bevezetett verset 1914-ben v. 1915-ben írta a költő nővérének, József Jolánnak.

9. József Attila bizonyítványa a IV. elemiről.

József Attila az elemi iskola IV. osztályát 1914-ben végezte az Ipar-utcai elemi iskolában.

10. Az Emke kávéház.

József Attila a világháború alatt családja fenntartása érdekében számtalan foglalkozással próbálkozott. "A román megszállás alatt kenyeres fiú voltam az Emke-kávéházban." - írja önéletrajzában 1937-ben.

11. József Attila 1919-ben.

A kép anyja halálának évében készült.

12. József Attila arcképe a makói években.

József Attila 1920 tavaszán és nyarán az Atlantica Tengerhajózási Rt. Vihar, Török és Tatár nevű gőzösein szolgált. A polgári IV. osztályát magánuton végzi és utána Makóra került a Demke-inter-nátusba. Ebben az időben /1921-22/ a helyi és a szegedi lapokban, valamint már a Nyugatban is jelennek meg versei. A fiatal költőt irodalmi fejlődésében Juhász Gy., Galamb Ödön tanára és Dr. Eperjesi János makói ügyvéd támogatják. A képen Attila és Etus.

13. József Attila első kötete, "A Szépeég koldusa" előszava.

A kötet 1922-ben jelent meg, Szegeden, Koroknay kiadásában. A kötetet sajtó alá rendezte és az előszót írta Juhász Gyula. Balra főt József Attila írása, ismerősének, Grinczler Rózsikának dedikálta a képen látható példányt.

14. József Attila Juhász Gyulával és Móra Ferencsel Szegeden.

Képünk 1923-ból való, József Attila dr. Eperjesi, Juhász Gyula és Móra Ferenc társaságában a szegedi Nemzeti Színház előtt.

15. József Attila erkölcsi bizonyítványa és a Friss Hírek egy megbélyegző cikke.

A Horthy rendszer félt József Attila leleplező verseitől, többiben sajtópert indítottak ellene. Büntetett előéletét tanúsító erkölcsi bizonyítványát és a Friss Hírek /Szeged/ 1924. július 13-i számában megjelent dr. Kosutány Ignác támadó cikkét látjuk.

16. A Szeged 1925 március 25.-i száma.

A Szeged 1925. március 25-i számában jelent meg József Attila "Tiszta szívvel" c. verse, amely Horger Antal professzort az ismert kijelentésre bírta /Születésnapomra 1937/. Képünk a Szeged ugyanazon példányát mutatja, amelyet Horger, József Attila előtt lobogtatott "intelme" hevében.

17. József Attila "Nem én kiáltok" című kötete.

A "Nem én kiáltok" c. kötet 1925-ben jelent meg Szegeden, Koroknay kiadásában. /József Attila második verses kötete./

18. József Attila arcképe egyetemista korában.

A kép 1925-ben készült, József Attila külföldi /bécsi, párizsi/ utazásai előtt. A kép utlevelében szerepel.

19. Rákosi elvtárs arcképe 1925-ből.

Az illegális KMP megszervezésére Rákosi Mátyás Moszkvából Magyarországraérkezett. József Attila, gyámja, dr. Makai Ödön révén kapcsolatba kerül vele. A fiatal költő jellemére, költészetére erős hatást gyakorolt hatalmas tudása és egyénisége.

20. "Nagy városokról beszélt a messzi vándor" c. vers: kézírata.

A kézirat 1925-ből való, a verset Rákosi elvtárral folytatott beszélgetések hatására írta József Attila.

21. József Attila bécsi egyetemi leckekönyve.

1926-ban a költő nagy nékülözések között a bécsi egyetemen tanul, ahol a Rathaus-Keller bejáratánál ujságot árul és a Bécsi Akadémikusok helyiségeit takarítja. Gazdag tanítványok instruálásával tartja fenn magát.

22. József Attila leckekönyve a Sorbonne-ról.

Támogatói segítségével 1926-27-ben a párizsi Sorbonne-on tanul. Képünk egyetemi indexét ábrázolja.

23. József Attila versei a Népszavában.

József Attila, - és ebben nagy szerepe van Rákosi Mátyással kötött ismeretségének - egyre inkább a munkásosztály felé fordul. Képünk a Népszavában megjelent két versét /Tüntetés, Szocialisták/ ábrázolja.

24. "Nincsen apám, sem anyám" című kötet első kiadásának címlapja.

József Attila negyedik kötetének címlapját mutatja képünk. A kötet Budapesten jelent meg a Géniusz kiadásában, 1929-ben.

25. "Nincsen apám, sem anyám" c. kötet: előfizetőinek gyűjtőivei.

A baloldalon látható gyűjtőivet Galamb Ödön, József Attila tanára és barátja kezelte.

25/a. Az 1930 szeptember 1.-i budapesti tüntetés.

A kapitalista gazdasági válság következtében kiélesedett osztályharc 1930 szeptember 1-én nagyszabású munkástüntetésben is kifejezésre jutott. Képünk a munkásság tüntetéséről készült fénykép nyomán mutatja be a munkásmozgalmi eseményt.

25/b. A "Tömeg" c. vers.

A tüntető munkásság törhetetlen és mindent elsőpró erejét érzélteti dinamikus erővel ez a vers.

26. "Döntsd a tőkét" c. kötet borítólapja.

Az Új Európa Könyvtár 1931-ben kiadja József Attila "Döntsd a tőkét" c. kötetet, amelyet a Horthy-rendőrség forradalmi versei miatt teljes példányszámban elköböz és miatta a költő ellen bünvádi eljárást indít. A kötet Budapesten jelent meg.

27. Döntsd a tőkét.

Tréfás kép egy pestkörnyéki kirándulásról. A képen József Attila és a faderekára kötözött "Döntsd a tőkét" c. kötet látható. Az amatőr-felvétel 1932-ből való. A kirándulás egyike volt azoknak az illegális összejöveteleknek, amelyeket, a rendőri megfigyelés veszélye miatt, a környező hegyekben kellett tartani. Ennek a kirándulásnak Illyés Gyula is részvevője volt.

28. József Attila a "Külvárosi éj" c. kötete első kiadásának külső és belső címlapja.

A "Külvárosi éj" c. kötet 1932-ben jelent meg a költő kiadásában, Budapesten. A Döntsd a tőkét és a Külvárosi éj c. kötetek megjelenésének idején a költő szoros kapcsolatban áll az illegális K.P.-al és a tömegekkel, osztályharcos versei a munkásosztály forradalmi költőjévé avatják. Röpcédulákat ír Sallai és Fürst letartóztatása alkalmából és résztvett az 1930. szeptember 1-i tüntetésben.

29. A "Valóság" c. folyóirat első száma.

József Attila 1932. júliustól szerkeszti a Valóság c. folyóiratot. Képünk a folyóirat első számát mutatja.

30. "Ne hadd el magad öregem" c. vers kézírata.

A fasizmus fokozatos terjedése megérteti József Attilával, hogy a munkásosztály harcaiban nem támaszkodhatik a polgári szimpatizánsokra. A Medvetáncban megjelent Vigasztaló c. költeményének kéziratát látjuk /eredeti címe: Ne hadd el magad öregem/amelyet József Attila 1933. október 19-én írt.

31. A "Holt vidék" kézírata.

A parasztság sorsa a munkások helyzetéhez hasonlóan tarthatatlan. Az 1934-ben, a Medvetánc-ban megjelent Holt vidék c. verse a falusi szegénység életét tükrözi.

32. A "Medvetánc" c. kötet előfizetési gyűjtőive.

A forradalmi József Attila költészetét az uralkodó osztály bojkottálja. A Medvetánc c. gyűjteményes kötetből alig 100 példányt tudott a költő eladni. Képünk a kötet előfizetési gyűjtőívét ábrázolja, rajta dr. Palló Imre az Operaház művésznének aláírása.

33. József Attila "Medvetánc" c. kötetének külső címlapja.

1934-ben jelent meg József Attila válogatott költeményeinek gyűjteményes kötete. /1922-1934/. A kötet Révai kiadásban jelent meg Budapesten.

34. József Attila verseit szavalja egy illegális összejövetelen.

A harmincas évek elején József Attila résztvesz a KMP illegális munkájában. Szemináriumokat tart, röpcédulákat ír és osztogat, verseket ír, kifejezetten a mozgalom felkérésére. /Lebukott/. Képünkön egy illegális összejövetelen egyik versét olvassa. A képet Móra Sándor festette.

35. A Szép Szó című folyóirat.

József Attila 1936-ban elvállalja a Szép szó c. irodalmi és kritikai lap szerkesztését, hogy a Párt fasisztaellenes egységfrontjával párhuzamosan irodalmi frontot hozzon létre a fasiszta irodalmi áramlatokkal szemben. A lap többi trockista, burzsoá-kapitalista munkatársa mellőzi József Attilát és irányvonala nem érvényesülhet. A lap 1939-ig jelent meg.

36. József Attila: "Nagyon fáj" című kötet külső címlapja.

Betegsége, zilált anyagi helyzete és eltávolódása a Párttól magányossá, kétségbeesetté teszi a költőt. 1936-ban jelenik meg a "Nagyon fáj" c. megrázó kötete. A kötetből még a Medvetánc példányszámát sem sikerült eladnia, a burzsoá olvasótábornak nincs szüksége József Attilára. A kötet Budapesten, Cserépfalvi kiadásában jelent meg.

37. A "Dunánál" c. vers fényképes illusztrációja.

A Nagyon fáj c. kötet egyik verse, a Dunánál című, a magyarság és nemzetiségek összefogását sürgeti a közös társadalmi célok érdekében. A kép 1934-ben készült a Dunaparton, amatőr-felvétel.

38. József Attila íróasztala.

Az íróasztal előtt a költő már bemutatott, legismertebb fényképe, felnagyított formában. Az asztalon írógépe és könyvei: Marx: Tőke, Berzsenyi költeményei, Juhász Gyula verseskötete, különféle francia könyvek, Ellenzéki Munkás c. folyóirat stb. Az íróasztal jelenleg a Bajza-utcai József Attila muzeumban látható.

39. Részlet a "Hazám" című vers kéziratából.

A vers az Ady utáni magyar irodalom legigazabb és legművészebb hazafias verse. Átfogóan tükrözi az akkori magyar társadalom el-
lentmondásait, és egyúttal kivezető utat mutat: "S a hozzáértő,
dolgozó nép okos gyülekezetében hányni-vetni meg száz bajunk".
A vers az Utolsó versek c. kötetben /1936-37/ jelent meg, képünk a harmadik szonett kéziratát mutatja.

40. József Attila használati tárgyai.

József Attila használati tárgyait a József Attila muzeum őrzi. Képünkön irattárcája, névjegye, pipája, motesze, stb. között látjuk azt a belépőjegyet, amellyel 1925-ben a Gyűjtőfogházban meglátogatta Rákosi elvtársat, s amelyet élete végéig megőrzött.

41. Az Est 1937. december 5.-i száma.

József Attila 1937. őszén, szanatóriumi kezelés után nővéreihez költözött Balatonszárszóra. A költő súlyos idegbetegsége következményeként öngyilkosságot követett el, tehervonat elé vetette magát. Képünkön Az Est 1937. december 5-i számát látjuk, amelyben az ujság a költő halálát jelenti.

42. József Attila sirja.

Képünk a költő sirját mutatja a balatonszárszói temetőben.

43. József Jolán /1899-1950/

József Jolán /Makai Ödönné/ József Attila nővére és egyik életrajzírója. 1940-ben jelent meg József Attila élete c. művének első kiadása /Cserépfalvi-kiadás/. 1950-ben jelent meg a Szépirodalmi Kiadó kiadásában A város peremén c. munkája, melyben József Attila életét regény formájában dolgozta fel.

44. 1948-ban József Attila Kossuth-díjat kap.

Pártunk és kormányzatunk a felszabadulás után megbecsülte és megillető helyére állította József Attila költészetét.

Képünkön a Kossuth-díj I. fokozatának adománylevelét láthatjuk, mely 1948-március 15-ről kelt.

45. József Attila költészete népünk kincsévé válik. I.

A Horthy-rendszer alatt az uralkodó osztályok elrejtették József Attila költészetét a dolgozók elől. 1938-1945-ig, 7 év alatt, József Attila köteteinek mindössze 17.000 példánya jelent meg. A felszabadulás után 1945 és 1948 között, ezzel szemben 15.000 példány látott napvilágot. Képünkön az egyik budapesti általános iskolában, József Attiláról tanulnak a gyerekek.

46. József Attila költészete népünk kincsévé válik. II.

Az Esze Tamás középiskolás népi kollégium növendékei József Attila költeményeit olvassák. Képünkön, hátul József Attila unokaöccse, Makai Ádám, akihez Levél c. tréfás versét írta 1935-ben.

47. A József Attila Múzeum.

48. József Attila szobra.

48. József Attila összes művei.

48a. József Attila verseinek legutóbbi kiadása.

49. József Attila halála 15 éves évfordulójának ünnepe.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Bojkovszky Lajos